

R A P P O R T Nr. 64

**DRIELEDIGE BEGINSSELVERKLARING OVER DE
MULTINATIONALE ONDERNEMINGEN
EN HET SOCIAAL BELEID**

21 december 2004

2.086-1

**RAPPORT NR. 64 VAN 21 DECEMBER 2004 BETREFFENDE DE DRIELEDIGE
BEGINSELVERKLARING OVER DE MULTINATIONALE
ONDERNEMINGEN EN HET SOCIAAL BELEID**

INLEIDING

(1) De Raad van Bestuur van het Internationaal Arbeidsbureau heeft tijdens zijn 288e zitting (november 2003) beslist dat de volgende rapporten van de regeringen over het gevolg dat werd gegeven aan de drieledige beginselverklaring over de multinationale ondernemingen en het sociaal beleid (goedgekeurd door de Raad van Bestuur van het Internationaal Arbeidsbureau tijdens zijn 204e zitting op 16 november 1977), moeten handelen over de periode 2000-2003.

De Raad van Bestuur heeft terzelfder tijd zijn goedkeuring gehecht aan een model van rapport dat als uitgangspunt voor dat nieuwe rapport moet dienen.

Uit het model van rapport blijkt dat het rapport tot doel heeft na te gaan in welke mate de in de Drieledige verklaring gehuldigde beginselen worden aangevaard en toegepast. Daartoe dienen verduidelijkingen te worden verstrekt over de algemene tendensen betreffende het gevolg dat is gegeven aan de Verklaring alsook over de desbetreffende bijzondere vraagstukken.

(2) Ingevolge de bepalingen van het verdrag nr. 144 over de tripartiete raadplegingen betreffende de internationale arbeidsnormen heeft de heer M. JADOT, voorzitter van het directiecomité van de FOD WASO, namens de minister van Werk, bij brief van 24 juni 2004 het advies van de Raad over het genoemde vraagstuk ingewonnen.

In de adviesaanvraag is gesteld dat de ingewonnen informatie zal worden voorgelegd aan de Commissie multinationale ondernemingen die er de gepaste conclusies uit zal trekken en de nodige maatregelen zal nemen om een betere toepassing van de Verklaring te waarborgen.

Er wordt ook geopperd dat het geraden is de procedure van vroeger te blijven volgen, aangezien de regeringen en de werkgevers- en werknemersorganisaties wordt verzocht drieledig overleg te plegen.

Daarom wordt de Raad verzocht, uitgaande van de vragen van het model van rapport, een algemeen advies uit te brengen over het gevolg dat aan de Verklaring werd gegeven.

(3) De bespreking van dat vraagstuk werd toevertrouwd aan de commissie Internationale Arbeidsorganisatie.

Op verslag van die commissie heeft de Raad op 21 december 2004 het volgende rapport aangenomen.

x x x

RAPPORT VAN DE NATIONALE ARBEIDSRAAD

I. OPMERKING VOORAF MET BETREKKING TOT DE DRAAGWIJDTE VAN HET RAPPORT

Net als de vorige keer heeft de Raad het verkieslijk geacht niet per vraag op het model van rapport te antwoorden maar er veeleer een algemeen onderzoek aan te wijden.

II. BESCHOUWINGEN VAN DE RAAD

A. Algemene beschouwingen

1. Globale beoordeling van de handelwijze van de multinationale ondernemingen

De Raad meent dat, gezien de groeiende internationalisering en globalisering van de economie en de verscherpte concurrentievoorwaarden, waarvan de gevolgen eveneens in België merkbaar zijn, regelmatig studies over de multinationale ondernemingen moeten worden verricht.

Net als in zijn vorige rapporten (nr. 30 van 7 februari 1989, nr. 37 van 10 februari 1992, nr. 46 van 6 februari 1996 en nr. 57 van 1 maart 2000) wijst hij erop dat de multinationals, als buitenlandse ondernemingen, de jongste jaren ertoe zouden hebben bijgedragen de Belgische economie te steunen :

- door hun positieve inbreng op het gebied van de investeringen,
- door hun grote aandeel in het behoud van de werkgelegenheid.

In zijn laatste rapporten heeft de Raad er verder op gewezen dat er in de multinationale ondernemingen geen veralgemeend probleem bestaat ten aanzien van de arbeidsvoorwaarden en de individuele en collectieve arbeidsverhoudingen.

De Raad brengt in dit verband in herinnering dat de Belgische regelgeving (wetgeving en collectieve arbeidsovereenkomsten) met betrekking tot die materies toegepast wordt op alle in België gevestigde ondernemingen, ongeacht of het om Belgische dan wel om internationale ondernemingen gaat en afgezien van de streek waar ze gevestigd zijn.

Hoewel de multinationale ondernemingen integraal aan de Belgische regelgeving onderworpen zijn en hoewel kan worden vastgesteld dat zij zich over het algemeen correct integreren in het Belgische stelsel van collectieve arbeidsverhoudingen, is het niet zo dat er nooit problemen zijn. Bepaalde beslissingen werden immers genomen zonder rekening te houden met de basisregels inzake voorlichting en raadpleging van de werknemersvertegenwoordigers.

De Raad is van mening dat sommige constateringën waartoe hij in zijn vorige rapport is gekomen, nog steeds gelden voor de periode 2000-2003.

In sommige gevallen ondervinden de werknemersvertegenwoordigers immers problemen om te onderhandelen met de lokale vertegenwoordigers van de directie, die zelf in het buitenland is gevestigd.

Dit heeft te maken met de eigen kenmerken zowel van de nationale wetgevingen als van de multinationale ondernemingen, wat leidt tot moeilijkheden bij de toepassing van de nationale wetgeving en de internationale instrumenten.

Bovendien blijven er problemen bestaan vanwege toepassingsverschillen en een zeker gebrek aan organisatie in de samenwerking tussen de landen binnen de Europese Unie - niettegenstaande de inspanningen die op het niveau van de Europese Unie worden geleverd om de wetgevingen van de lidstaten onderling aan te passen -, maar nog meer ten opzichte van derde landen, die geen lid zijn van de Europese Unie.

Hoewel nog vooruitgang moet worden geboekt, meer bepaald inzake samenwerking tussen de lidstaten van de EU, zijn de ondertekening van het Verdrag van Nice op 26 februari 2001 en de inwerkingtreding ervan op 1 februari 2003 een grote stap vooruit naar een betere samenwerking tussen de lidstaten van de EU, aangezien het Verdrag van Nice tot doel had de Unie voor te bereiden op de grote uitbreiding met de nieuwe lidstaten uit het oosten.

De Conventie over de toekomst van Europa die op 13 juni en 18 juli 2003 heeft geleid tot de goedkeuring van een ontwerp van Verdrag tot vaststelling van een Grondwet voor Europa ontwikkelt en versterkt ook de samenwerking tussen de lidstaten van de EU en de nieuwe lidstaten.

2. Beschouwingen en opmerkingen van de Raad met betrekking tot de genoemde problemen

De Raad wijst erop dat het, gezien de groeiende globalisering en internationalisering van de economie die zich ongetwijfeld ook de komende jaren zal doorzetten, met de multinationale ondernemingen als voornaamste actoren, noodzakelijk is het verschijnsel beter te omlijnen, niet alleen op nationaal maar ook op Europees en zelfs wereldniveau.

Die omlijning zou met name betrekking moeten hebben op de arbeidsvoorwaarden en levensomstandigheden, inclusief veiligheid en gezondheid in samenhang met de omgevingsnormen.

De Raad wijst op de belangrijke rol die de sociale gesprekspartners dienaangaande kunnen spelen.

Hij legt in het bijzonder de nadruk op het belang van de Europese sociale dialoog, die erop vooruitgegaan is sinds het akkoord dat de sociale gesprekspartners op 31 oktober 1991 hebben bereikt, opgenomen werd in het sociaal protocol bij het Verdrag over de Europese Unie (artikelen 138 en 139 van het Verdrag).

De Raad herinnert eraan dat de sociale gesprekspartners daardoor Europese collectieve overeenkomsten kunnen sluiten.

In rapport nr. 46 heeft de Raad opgemerkt dat het akkoord van 14 december 1995 over het ouderschapsverlof de eerste concretisering was van de perspectieven die door het akkoord van 31 oktober 1991 werden geboden voor een betere samenwerking tussen de Europese sociale gesprekspartners.

Sedertdien hebben de Europese sociale gesprekspartners andere initiatieven genomen, met name de door de Unice, het CEEP en het EVV gesloten raamovereenkomsten inzake deeltijdarbeid en arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd, die werden opgenomen in twee richtlijnen van de Europese Raad respectievelijk van 15 december 1997 en 28 juni 1999.

Bovendien vormt het kaderakkoord over telewerk, dat de Unice, het CEEP en het EVV in mei 2002 hebben gesloten en dat de sociale partners in alle autonomie moeten uitvoeren en volgen door middel van hun specifieke procedures en praktijken, een eerste voorbeeld van het sluiten van een autonoom akkoord tussen de sociale partners op centraal niveau. Het is het resultaat van een raadpleging van de Commissie krachtens artikel 138 van het Verdrag.

Ten slotte hebben de centrale sociale partners in mei 2004 volgens hetzelfde proces een tweede kaderakkoord van dat type gesloten over werkgerelateerde stress.

Meer algemeen dient te worden gewezen op een aantal andere richtlijnen inzake arbeidsrecht alsook op richtlijnen inzake veiligheid en gezondheid die de Europese Raad in het verleden of tijdens de beschouwde periode heeft aangenomen (cf. punt C., 2., b. en c. verderop).

Met betrekking tot de sociale vooruitgang die het administratieve beheer van de onderneming bevordert, wijst de Raad ook op de talrijke inspanningen die al verschillende jaren worden geleverd door de sociale partners, die van in de beginfase betrokken waren bij het proces van vereenvoudiging van de sociale administratie bij te houden door de werkgevers. In het kader van de verschillende adviezen die de Raad over dat punt heeft uitgebracht, hebben de sociale partners het mogelijk gemaakt de essentiële principes aan te geven die aan de hervorming ten grondslag moeten liggen, zoals vereenvoudiging, neutraliteit - onder andere met betrekking tot de rechten van de sociaal verzekerden - en haalbaarheid.

Die werkzaamheden hebben geleid tot de afschaffing, sinds 1 januari 2002, van een aantal sociale documenten indien de werkgevers vrijwillig in een nieuw systeem van onmiddellijke aangifte van indienstneming (DIMONA) stappen. Het vereenvoudigde systeem is in zijn geheel in werking getreden op 1 januari 2003, zodat het nog te vroeg is om de impact van die hervorming te evalueren.

Ten slotte heeft de Raad zich ook uitgesproken voor de uniformering van de bijdragen en de financiële stromen inzake brugpensioenen.

Verder brengt de Raad in herinnering dat de Belgische sociale gesprekspartners zich de afgelopen jaren sterk hebben beziggehouden met de problematiek van punt A., 1. hierboven.

In zijn vorige rapport heeft de Raad gewezen op advies nr. 1.183 dat hij op 30 mei 1997 heeft uitgebracht. De voorstellen die hij in het kader van dat advies had geformuleerd, hebben geleid tot nieuwe wetsbepalingen (artikelen 62 tot 70 van de wet van 13 februari 1998 houdende bepalingen tot bevordering van de tewerkstelling) voor een betere naleving van de door de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 9 van 9 maart 1972 en de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 24 van 2 oktober 1975 vastgestelde procedures van voorlichting en raadpleging van de werknemersvertegenwoordigers in geval van sluiting van ondernemingen en collectief ontslag.

In het voornoemde advies nr. 1.183 heeft de Raad ook opgemerkt dat volgens hem, een duurzame oplossing van die problematiek slechts mogelijk is door een herziening van de desbetreffende Europese regelgeving.

Wat die regelgeving betreft, heeft hij de aandacht gevestigd op de Europese richtlijn betreffende de onderlinge aanpassing van de wetgevingen van de lidstaten inzake collectief ontslag, waaraan door middel van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 24 uitvoering is gegeven.

De Raad heeft opgemerkt dat die richtlijn onder meer is ingegeven door de bekommering de verschillen tussen de in de lidstaten geldende voorschriften inzake collectief ontslag weg te werken, meer bepaald omdat die verschillen rechtstreeks van invloed kunnen zijn op de werking van de interne markt.

Hij was van oordeel dat die bekommering niet alleen moet gelden voor de informatie- en raadplegingsprocedures als zodanig maar ook voor de gevolgen en de sancties die uit de niet-naleving van die procedures kunnen voortvloeien.

In die context heeft hij erop aangedrongen dat er op Europees niveau een regeling wordt getroffen vooral om, ook wat gevolgen en sancties betreft, een gelijke toepassing van die wetgeving in de verschillende landen te waarborgen.

Verder heeft de Raad in advies nr. 1.301 van 2 februari 2000 herinnerd aan de algemene bekommering van de sociale partners om in België geen regelgeving in te voeren die strenger is dan in de buurlanden.

Dat standpunt stoelt op de volgende argumenten : een geïsoleerd Belgisch initiatief kan het investeringsklimaat in het gedrang brengen, met alle gevolgen van dien voor de werkgelegenheid.

Bovendien zou een geïsoleerd Belgisch initiatief wel eens ongewenste sociale effecten kunnen hebben. Het verschil in regelgeving tussen de lidstaten kan immers tot gevolg hebben dat een onderneming die vestigingen heeft in twee of meer landen en die een van die vestigingen wenst te sluiten, zich bij haar beslissing door dit verschil laat leiden en derhalve overgaat tot de sluiting van de vestiging in het land waar de minst strikte regelgeving bestaat.

De Raad verheugt er zich dan ook over dat in de wet van 8 april 2003 deels werd tegemoetgekomen aan een aantal bezorgdheden die hij in de adviezen nr. 1.183 en nr. 1.301 heeft uitgedrukt. Die wet voorziet onder meer in de opheffing van artikel 70 van de voornoemde wet van 13 februari 1998, dat de werkgevers bij niet-naleving van de procedures inzake collectief ontslag andere sancties oplegde dan die welke van kracht zijn in de buurlanden; daardoor had de wet een negatieve invloed kunnen hebben op de werking van de interne markt.

De Raad blijft echter van oordeel dat de onderlinge afstemming van de desbetreffende wetgevingen niet voltooid is en dat de dialoog daarover moet worden voortgezet.

B. Stand van de Belgische en internationale regelgeving

1. Stand van de Belgische regelgeving

a. Retroacta

In zijn rapporten nr. 24 van 8 oktober 1985 en nr. 30 van 7 februari 1989 heeft de Raad een vrij gedetailleerd overzicht gegeven van de in België bestaande instrumenten die tegemoet kunnen komen aan de doelstellingen van de driedelige beginselverklaring over de multinationale ondernemingen en het sociaal beleid.

In de rapporten nr. 37 van 10 februari 1992, nr. 46 van 6 februari 1996 en nr. 57 van 1 maart 2000 heeft hij dat overzicht aangevuld met de opsomming van verschillende instrumenten die respectievelijk over het tijdvak 1989-1991, 1992-1995 en 1996-1999 zijn aangenomen en waarop gewezen diende te worden, rekening houdend met de door de verklaring bestreken gebieden.

In de voornoemde rapporten heeft de Raad, naar aanleiding van dat overzicht, de aandacht gevestigd op een bijzondere situatie in België, namelijk het feit dat de Europese richtlijnen niet alleen via de wetgeving maar ook in de vorm van collectieve arbeidsovereenkomsten in het nationale recht kunnen worden verwerkt.

Tegen deze achtergrond wijst de Raad op de volgende instrumenten.

b. Voorlichting en raadpleging van de werknemers

(1) De Raad merkt op dat de volgende instrumenten verplichtingen inzake voorlichting en raadpleging van de werknemers bevatten :

- de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 9 van 9 maart 1972 houdende ordening van de in de Nationale Arbeidsraad gesloten nationale akkoorden en collectieve arbeidsovereenkomsten betreffende de ondernemingsraden, gewijzigd door de collectieve arbeidsovereenkomsten nr. 15 van 25 juli 1974, nr. 34 van 27 februari 1981, nr. 37 van 27 november 1981 en nr. 9 bis van 29 oktober 1991
- de op 2 oktober 1975 in de Nationale Arbeidsraad gesloten collectieve arbeidsovereenkomst nr. 24 betreffende de procedure van inlichting en raadpleging van de werknemersvertegenwoordigers met betrekking tot het collectief ontslag, gewijzigd door de collectieve arbeidsovereenkomsten nr. 24 bis van 6 december 1983, nr. 24 ter van 8 oktober 1985 en nr. 24 quater van 21 december 1993, alsook de bepalingen die door de wetgeving op de sluiting van ondernemingen zijn vastgesteld op het gebied van de voorlichting en de raadpleging van de werknemers en de kennisgeving aan de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening, meer bepaald het koninklijk besluit van 24 mei 1976 betreffende het collectief ontslag

Opgemerkt dient te worden dat dit besluit bij koninklijk besluit van 11 juni 1986, gewijzigd door een koninklijk besluit van 9 maart 1995, is verruimd tot het geval van collectief ontslag volgend op een sluiting van onderneming.

- de op 6 februari 1996 in de Nationale Arbeidsraad gesloten collectieve arbeidsovereenkomst nr. 62 betreffende de instelling van een Europese ondernemingsraad of van een procedure in ondernemingen met een communautaire dimensie of in concerns met een communautaire dimensie ter informatie en raadpleging van de werknemers, gewijzigd door de collectieve arbeidsovereenkomsten nr. 62 bis van 6 oktober 1998 en nr. 62 ter van 6 oktober 2004
- het koninklijk besluit van 27 november 1973 houdende reglementering van de economische en financiële inlichtingen te verstrekken aan de ondernemingsraden
- het koninklijk besluit van 7 april 1995 betreffende de voorlichting van de ondernemingsraden inzake tewerkstelling
- de wet van 22 december 1995 houdende maatregelen tot uitvoering van het meerjarenplan voor werkgelegenheid, artikelen 44 tot 49 en het koninklijk besluit van 4 augustus 1996 betreffende de sociale balans

De ondernemingen naar buitenlands recht die in België een bijkantoor of een bedrijfszetel hebben, moeten een sociale balans opstellen. De sociale balans moet een aantal gegevens bevatten met name inzake personeelsbestand, werkgelegenheidsmaatregelen en opleidingen voor de werknemers van de onderneming. De sociale balans wordt voorgelegd aan de ondernemingsraad en, bij ontstentenis van een ondernemingsraad, aan de vakbondsafvaardiging. Bij ontstentenis van een ondernemingsraad of een vakbondsafvaardiging kan de sociale balans door de werknemers worden geraadpleegd.

De Raad brengt bovendien in herinnering dat in het raam van de diverse voornoemde instrumenten, bepaalde inlichtingen met betrekking tot de "concerns" aan de ondernemingsraden moeten worden verstrekt.

- de wet van 17 juli 1997 betreffende het gerechtelijk akkoord en de faillissementswet van 8 augustus 1997

Die wetten voorzien in de voorlichting en de raadpleging van de werknemers in bepaalde fasen van de procedures die ze regelen.

- de wet van 13 februari 1998 houdende bepalingen tot bevordering van de tewerkstelling, artikelen 62 tot 69

Die artikelen hebben betrekking op de informatie- en raadplegingsprocedure die voor collectief ontslag moet worden nageleefd en bepalen hoe de werknemers de effectieve afhandeling van die procedure kunnen betwisten.

- (2) De Raad herinnert er ook aan dat andere instrumenten inzake boekhoudrecht en vennootschapsrecht eveneens een weerslag hebben op de aan de werknemersvertegenwoordigers te verstrekken informatie. Hij merkt bovendien op dat het geheel van de wetgeving inzake vennootschapsrecht volledig werd herzien en thans is opgenomen in het wetboek van vennootschappen dat de wet van 7 mei 1999 bevat.

In die materies gaat het met name om de volgende wettelijke bepalingen :

- de wet van 17 juli 1975 met betrekking tot de boekhouding van de ondernemingen, zoals gewijzigd door de wet van 7 mei 1999 houdende het wetboek van vennootschappen

Voor ondernemingen naar buitenlands recht en voor de Europese economische samenwerkingsverbanden waarvan de zetel in het buitenland is gevestigd, zijn de bepalingen van de voornoemde wet alleen van toepassing op hun in België gevestigde bijkantoren en centra van werkzaamheden (artikel 1, 4°).

- het koninklijk besluit van 8 november 1989 op de openbare overnameaanbiedingen en de wijzigingen in de controle op vennootschappen

In dit besluit zijn bepalingen opgenomen betreffende de voorlichting van de ondernemingsraad die over de overnameaanbieding een standpunt moet innemen (artikel 15, § 2, vierde alinea).

- de wet van 7 mei 1999 houdende het nieuwe wetboek van vennootschappen (artikelen 81 en 82)

Die artikelen maken, in hun nieuwe formulering, een onderscheid tussen de buitenlandse vennootschappen van een andere EU-lidstaat dan België en de vennootschappen van een land dat geen lid is van de EU.

Ze bepalen dat elke buitenlandse vennootschap die in België een bijkantoor opricht, ertoe gehouden is voorafgaand aan de opening van het bijkantoor verschillende stukken en gegevens openbaar te maken die verschillen naargelang de buitenlandse vennootschap afkomstig is uit een land dat al dan niet lid is van de EU.

- het koninklijk besluit van 30 januari 2001 tot uitvoering van het wetboek van vennootschappen bevat in zijn Titel III, boek II, het oude koninklijk besluit van 25 november 1991 op de openbaarmaking van akten en stukken van vennootschappen en ondernemingen

Die regelgeving legt bepaalde verplichtingen inzake openbaarmaking van akten en stukken op aan de Belgische vennootschappen maar ook aan de buitenlandse vennootschappen die in België een bijkantoor of een bedrijfszetel hebben alsook aan de Europese economische samenwerkingsverbanden.

Over het beschouwde tijdvak, kan inzake boekhoudrecht ook nog worden gewezen op :

- * de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten
- * het koninklijk besluit van 4 december 2003 tot uitvoering van artikel 10, § 1, 2° van de voornoemde wet van 2 augustus 2002.

Die twee regelgevingen zijn bedoeld om een harmonieuze overgang te verzekeren naar de verplichte toepassing van de internationale standaarden voor jaarrekeningen, als bepaald in de Europese verordening nr. 1606/2002 van het Europees Parlement en de Raad van 19 juli 2002 betreffende de toepassing van internationale standaarden voor jaarrekeningen.

- (3) Over het tijdvak 2000-2003 werden andere instrumenten aangenomen die een weerslag hebben op de inlichtingen die aan de werknemersvertegenwoordigers verstrekt moeten worden.

Het betreft met name de volgende teksten :

- de wet van 26 juni 2002 betreffende de sluiting van de ondernemingen

Artikel 16 van die wet bepaalt dat de paritaire comités en subcomités als opdracht hebben om, bij een door de Koning algemeen verbindend verklaarde collectieve arbeidsovereenkomst, de aan de sluiting van de onderneming voorafgaande informatie alsmede de wijzen waarop zij aan de betrokken overheden, instellingen en werknemers wordt meegedeeld, vast te stellen. Artikel 17 van dezelfde wet bepaalt dat bij ontstentenis van een collectieve arbeidsovereenkomst, de Koning de voorafgaande informatie alsook de procedures van mededeling aan de overheden moet vaststellen.

- het koninklijk besluit van 1 september 2004 houdende tenuitvoerlegging van verordening (EG) nr. 2157/2001 van de Raad van 8 oktober 2001 betreffende het statuut van de Europese vennootschap
- vooruitlopend op de periode waarop het volgende rapport betrekking zal hebben, de op 6 oktober 2004 in de Nationale Arbeidsraad gesloten collectieve arbeidsovereenkomst nr. 84 betreffende de rol van de werknemers in de Europese vennootschap

Die overeenkomst heeft ten doel de rol van de werknemers in de Europese vennootschappen te waarborgen door de instelling en werking van een vertegenwoordigingsorgaan voor de werknemers of door de instelling van een of meer informatie- en raadplegingsprocedures.

Met die collectieve arbeidsovereenkomst wordt richtlijn 2001/86/EG van de Raad van 8 oktober 2001 tot aanvulling van het statuut van de Europese vennootschap met betrekking tot de rol van de werknemers omgezet.

- met het oog op de aanpassing van de desbetreffende Belgische regelgeving, de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 62 ter van 6 oktober 2004 tot wijziging van de voornoemde collectieve arbeidsovereenkomst nr. 62 van 6 februari 1996 betreffende de instelling van een Europese ondernemingsraad of van een procedure in ondernemingen of concerns met een communautaire dimensie ter informatie en raadpleging van de werknemers.

c. Bescherming van de werknemersvertegenwoordigers en onderzoek van de eisen van de werknemers volgens een geschikte procedure

(1) De Raad merkt op dat de bescherming van de werknemersvertegenwoordigers in hoofdzaak wordt ondervangen door :

- de op 24 mei 1971 in de Nationale Arbeidsraad gesloten collectieve arbeidsovereenkomst nr. 5 betreffende het statuut van de syndicale afvaardigingen van het personeel der ondernemingen, gewijzigd en aangevuld door de collectieve arbeidsovereenkomsten nr. 5 bis van 30 juni 1971 en nr. 5 ter van 21 december 1978
- de op 30 juni 1971 in de Nationale Arbeidsraad gesloten collectieve arbeidsovereenkomst nr. 6 betreffende de faciliteiten welke moeten verleend worden aan de leden die de werknemers in de comités voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing der werkplaatsen vertegenwoordigen
- de wet van 19 maart 1991 houdende bijzondere ontslagregeling voor de personeelsafgevaardigden in de ondernemingsraden en in de comités voor veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen alsmede voor de kandidaat-personeelsafgevaardigden

Het onderzoek van de eisen van de werknemers volgens een geschikte procedure wordt geregeld door specifieke bepalingen opgenomen in het Gerechtelijk Wetboek, met name in het raam van de regeling van de bevoegdheden en de werking van de arbeidsgerechten en -hoven.

Zo is onder meer in artikel 728, § 3, eerste alinea van het Gerechtelijk Wetboek het volgende bepaald : voor de arbeidsgerechten mag bovendien de afgevaardigde van een representatieve organisatie van arbeiders of bedienden die een schriftelijke volmacht heeft, de arbeider of bediende, partij in het geding vertegenwoordigen, in zijn naam alle handelingen verrichten die bij deze vertegenwoordiging behoren, pleiten en alle mededelingen ontvangen betreffende de behandeling en de berechting van het geschil.

- de wet van 23 april 1998 houdende begeleidende maatregelen met betrekking tot de instelling van een Europese ondernemingsraad of van een procedure in ondernemingen met een communautaire dimensie of in concerns met een communautaire dimensie ter informatie en raadpleging van de werknemers

Die wet regelt met name de kwestie van de ontslagbescherming van de werknemersvertegenwoordigers in de bijzondere onderhandelingsgroepen en in de Europese ondernemingsraden, alsook van de werknemersvertegenwoordigers die hun taak vervullen in het kader van procedures ter informatie en raadpleging die in voorkomend geval in de plaats komen van een Europese ondernemingsraad en hun vervangers.

- de wet van 23 april 1998 houdende diverse bepalingen met betrekking tot de instelling van een Europese ondernemingsraad of van een procedure in ondernemingen met een communautaire dimensie of in concerns met een communautaire dimensie ter informatie en raadpleging van de werknemers

Die wet zorgt ervoor dat de representatieve organisaties van werknemers bij de arbeidsgerechten een vordering kunnen indienen tot beslechting van alle geschillen in verband met de toepassing van de wet van 23 april 1998 houdende begeleidende maatregelen met betrekking tot de instelling van een Europese ondernemingsraad of van een procedure in ondernemingen met een communautaire dimensie of in concerns met een communautaire dimensie ter informatie en raadpleging van de werknemers.

d. Veiligheid en gezondheid op het werk

- (1) De Raad brengt in herinnering dat de aspecten inzake de veiligheid en de gezondheid op het werk in België met name geregeld zijn door de Codex over het welzijn op het werk, als bepaald in de wet van 4 augustus 1996 betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk alsook van haar uitvoeringsbesluiten, en die geleidelijk het Algemeen reglement voor de arbeidsbescherming vervangt.
- (2) Andere instrumenten hebben ook betrekking op veiligheid en gezondheid op het werk, met name :
 - het koninklijk besluit van 27 maart 1998 tot wijziging en opheffing van diverse bepalingen van het Algemeen reglement voor de arbeidsbescherming

Dat koninklijk besluit bevat wijzigingen vanwege de nieuwe wet betreffende het welzijn van de werknemers en de desbetreffende uitvoeringsbesluiten.

- de wet van 4 december 1998 tot omzetting van sommige bepalingen van richtlijn 93/104/EG van 23 november 1993 betreffende een aantal aspecten van de organisatie van de arbeidstijd
 - de op 30 maart 1999 in de Nationale Arbeidsraad gesloten collectieve arbeidsovereenkomst nr. 72 betreffende het beleid ter voorkoming van stress door het werk
 - het koninklijk besluit van 3 mei 1999 betreffende de bescherming van de jongeren op het werk, dat de omzetting in nationaal recht beoogt van richtlijn 94/33/EG van de Raad van de Europese Unie van 22 juni 1994 betreffende de bescherming van jongeren op het werk.
- (3) In de loop van de beschouwde periode werden de volgende instrumenten inzake veiligheid en gezondheid op het werk aangenomen :
- het koninklijk besluit van 20 juli 2001 houdende algemeen reglement op de bescherming van de bevolking, van de werknemers en het leefmilieu tegen het gevaar van de ioniserende stralingen
 - het koninklijk besluit van 11 maart 2002 betreffende de bescherming van de gezondheid en de veiligheid van de werknemers tegen de risico's van chemische agentia op het werk

Dat besluit zet richtlijn 98/24/EG van de Raad van de Europese Unie van 7 april 1998 betreffende de bescherming van de gezondheid en de veiligheid van werknemers tegen risico's van chemische agentia op het werk, om in Belgisch recht.

De bepalingen van dat besluit werden in de Codex over het welzijn op het werk ingevoegd.

- de wet van 11 juni 2002 betreffende de bescherming tegen geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk
- het koninklijk besluit van 11 juli 2002 betreffende de bescherming tegen geweld, pesterijen en ongewenst seksueel gedrag op het werk

- de wet van 25 februari 2003 houdende maatregelen ter versterking van de preventie inzake het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk
- het koninklijk besluit van 28 mei 2003 betreffende het gezondheidstoezicht op de werknemers

De bepalingen van dat besluit werden ook geïntegreerd in de Codex over het welzijn op het werk.

- rapport nr. 63 van de Nationale Arbeidsraad van 5 mei 2004 waarin de Raad de voornoemde collectieve arbeidsovereenkomst nr. 72 van 30 maart 1999 heeft geëvalueerd

De Raad constateert in dat rapport dat de voornoemde collectieve arbeidsovereenkomst een goed instrument is maar dat het stressvoorkomingsbeleid nog steeds moeilijk doordringt in het welzijnsbeleid van de ondernemingen.

Om dit probleem te verhelpen, heeft de Raad daarnaast advies nr. 1.462 uitgebracht om voorstellen uit te werken die tot doel hebben het toepassingsgebied van de collectieve arbeidsovereenkomst, dat thans beperkt is tot de particuliere sector, uit te breiden en de rol van de overheid in het kader van het stressvoorkomingsbeleid te versterken.

e. Gelijke behandeling

(1) In dit verband :

- wijst de Raad erop dat de wet van 3 juli 1978 betreffende de arbeidsovereenkomsten van toepassing is op alle werknemers ongeacht hun nationaliteit, en dat voor iedereen zonder onderscheid dezelfde arbeidsvoorwaarden gelden;
- vestigt hij de aandacht op de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 38 van 6 december 1983 betreffende de werving en selectie van werknemers, gewijzigd door de collectieve arbeidsovereenkomsten nr. 38 bis van 29 oktober 1991, nr. 38 ter van 17 juli 1998 en nr. 38 quater van 14 juli 1999.

In deze overeenkomst is bepaald dat de werkgever tijdens de wervings- en selectieprocedure in principe geen onderscheid mag maken op grond van persoonlijke elementen – in het bijzonder de nationale afstamming – wanneer deze geen verband houden met de functie of met de aard van de onderneming.

(2) In de loop van de beschouwde periode werden ook de volgende instrumenten aangenomen :

- de wet van 7 mei 1999 op de gelijke behandeling van mannen en vrouwen ten aanzien van de arbeidsvoorwaarden, de toegang tot het arbeidsproces en de promotiekansen, de toegang tot een zelfstandig beroep en de aanvullende regelingen voor sociale zekerheid

- de wet van 25 februari 2003 ter bestrijding van discriminatie

Die wet zet richtlijn 00/78/EG van de Raad van 27 november 2000 tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in werkgelegenheid en beroep om in Belgisch recht. De Raad werd hierover geraadpleegd en heeft op 30 mei 2000 advies nr. 1.312 uitgebracht.

f. Andere instrumenten die tegemoet kunnen komen aan de doelstellingen van de Verklaring

De Raad wenst een aantal andere instrumenten aan te geven die tegemoet kunnen komen aan de doelstellingen van de Driedelige beginselverklaring over de multinationale ondernemingen en het sociaal beleid.

(1) Op sociaal gebied gaat het meer bepaald om :

- de op 7 juni 1985 in de Nationale Arbeidsraad gesloten collectieve arbeidsovereenkomst nr. 32 bis betreffende het behoud van de rechten van de werknemers bij wijziging van werkgever ingevolge de overgang van ondernemingen krachtens overeenkomst en tot regeling van de rechten van de werknemers die overgenomen worden bij overname van activa na faillissement of gerechtelijk akkoord door boedelafstand, gewijzigd door de collectieve arbeidsovereenkomsten nr. 32 ter van 2 december 1986 en nr. 32 quater van 19 december 1989

Die collectieve arbeidsovereenkomst werd gewijzigd door de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 32 quinquies van 13 maart 2002 met het oog op de tenuitvoerlegging van richtlijn 98/50/EG van 29 juni 1998.

(2) Op het gebied van het vennootschapsrecht kan melding worden gemaakt van :

- de wet van 12 juli 1989 houdende verscheidene maatregelen tot toepassing van verordening (EEG) nr. 2137/85 van de Europese Raad van 25 juli 1985 tot instelling van Europese economische samenwerkingsverbanden

Het economisch samenwerkingsverband is een vennootschap die bij overeenkomst voor een bepaalde of onbepaalde tijd, door twee of meer natuurlijke personen of rechtspersonen is opgericht en uitsluitend tot doel heeft de economische bedrijvigheid van haar leden te vergemakkelijken of te ontwikkelen, dan wel de resultaten van die bedrijvigheid te verbeteren of te vergroten.

(3) Op het gebied van handels- en mededingingspraktijken kan worden gewezen op :

- de wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument, zoals gewijzigd door de wet van 25 mei 1999
- de wet van 5 augustus 1991 tot bescherming van de economische mededinging, gecoördineerd bij koninklijk besluit van 1 juli 1999

De Raad stelt eveneens vast dat diverse wetgevingen de bescherming beogen van het economische leven in het algemeen alsook van de consument of de spaarder op het gebied van met name verzekeringen, krediet en bank- of beursverrichtingen en dat die wetgevingen zowel van toepassing zijn op de Belgische ondernemingen als op de buitenlandse ondernemingen die in België een vestiging hebben of er operaties verrichten.

g. Slotbeschouwingen

De Raad herinnert eraan :

- dat de voornoemde instrumenten alsook andere die vallen onder het algemeen economisch beleid of meer bepaald het werkgelegenheidsbeleid, ongeacht of het om wetgevende dan wel om CAO-instrumenten gaat, zonder onderscheid van toepassing zijn op alle in België gevestigde ondernemingen, of ze nu Belgisch of buitenlands zijn, en dus ook op de dochterondernemingen van multinationals;
- dat er in België, behoudens uitzondering, geen specifieke bepalingen van toepassing zijn op de multinationale ondernemingen.

Dit strookt met de verplichting die door de OESO wordt opgelegd, d.i. dat ondernemingen niet mogen worden gediscrimineerd op grond van hun herkomst.

2. Internationale instrumenten

De Raad wenst naast de Beginselverklaring van de IAO over de multinationale ondernemingen en het sociaal beleid, ook te herinneren aan de internationale instrumenten die beginselen bevatten die van toepassing zijn op de multinationals, met name :

a. De OESO-instrumenten

Het betreft voornamelijk :

- de krachtlijnen (gedragscode) die voor de multinationale ondernemingen gelden en die op 21 juni 1976 door de OESO-lidstaten werden goedgekeurd
- het tripartiete contactpunt van de OESO in Brussel

- de aanbevelingen van de werkgelegenheidsstrategie die in 1994 werden aangenomen

Deze aanbevelingen bestaan uit een geheel van maatregelen die de werkgelegenheids groei bevorderen, de werkloosheid verminderen en de welvaart verhogen. De algemene aanbevelingen van deze werkgelegenheidsstrategie werden aangepast aan de institutionele, sociale en culturele kenmerken van elke OESO-lidstaat.

- de door het Secretariaat van de OESO opgestelde vragenlijst over de overheidssteun voor permanente beroepsopleiding en advies nr. 1.397 dat de Raad daarover op 26 april 2002 heeft uitgebracht.

In het raam van de follow-up van het ontwerp over de groei, was het voor de OESO de bedoeling over te gaan tot een analyse van de beleidsmaatregelen en instellingen die het mogelijk maken investeringen te doen op het vlak van de permanente beroepsopleiding.

b. De instrumenten van de Raad van de Europese Unie

(1) Op sociaal gebied werden aangenomen :

- richtlijn 80/987/EEG van de Raad van 20 oktober 1980 betreffende de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der lidstaten inzake de bescherming van de werknemers bij insolventie van de werkgever
- richtlijn 89/391/EEG van de Raad van 12 juni 1989 betreffende de tenuitvoerlegging van maatregelen ter bevordering van de verbetering van de veiligheid en de gezondheid van de werknemers op het werk.

Ingevolge dit instrument werden zeventien bijzondere richtlijnen aangenomen, waaronder :

- * richtlijn 89/654/EEG van de Raad van 30 november 1989 betreffende minimumvoorschriften inzake veiligheid en gezondheid voor arbeidsplaatsen (eerste bijzondere richtlijn)
- * richtlijn 89/655/EEG van de Raad van 30 november 1989 betreffende minimumvoorschriften inzake veiligheid en gezondheid bij het gebruik door werknemers van arbeidsmiddelen op de arbeidsplaats (tweede bijzondere richtlijn), gewijzigd door richtlijn 95/63/EG van de Raad van 5 december 1995 en door richtlijn 01/45/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2001

- * richtlijn 89/656/EEG van de Raad van 30 november 1989 betreffende de minimumvoorschriften inzake veiligheid en gezondheid voor het gebruik op het werk van persoonlijke beschermingsmiddelen door de werknemers (derde bijzondere richtlijn)
- * richtlijn 92/58/EG van de Raad van 24 juni 1992 betreffende de minimumvoorschriften voor de veiligheids- en/of gezondheids-signalering op het werk (negende bijzondere richtlijn)
- * richtlijn 92/85/EG van de Raad van 19 oktober 1992 inzake de tenuitvoerlegging van maatregelen ter bevordering van de verbetering van de veiligheid en de gezondheid op het werk van werkneemsters tijdens de zwangerschap, na de bevalling en tijdens de lactatie (tiende bijzondere richtlijn)
- richtlijn 91/533/EEG van de Raad van 14 oktober 1991 betreffende de verplichting van de werkgever de werknemer te informeren over de voorwaarden die op zijn arbeidsovereenkomst of -verhouding van toepassing zijn
- richtlijn 93/104/EG van de Raad van 23 november 1993 betreffende een aantal aspecten van de organisatie van de arbeidstijd, gemendeerd door richtlijn 2000/34/EG van het Europees Parlement en de Raad van 22 juni 2000, om de van deze richtlijn uitgesloten sectoren en activiteiten te bestrijken

Om de praktische tenuitvoerlegging van de bepalingen van die richtlijn te waarborgen, bepaalt deze laatste dat om de vijf jaar door de lidstaten een rapport moet worden opgemaakt, onder vermelding van de standpunten van de sociale partners, over een stand van zaken van de nationale wetgeving over die materie. De Raad heeft dan ook op 28 mei 2002 advies nr. 1.403 uitgebracht waarin hij is overgegaan tot een evaluatie van de praktische tenuitvoerlegging van richtlijn 93/104/EG en van oordeel was dat de Belgische wetgeving en de collectieve arbeidsovereenkomsten, zoals die op de verschillende niveaus gesloten zijn, in ruime mate met die richtlijn overeenstemmen.

- richtlijn 94/33/EG van de Raad van 22 juni 1994 betreffende de bescherming van jongeren op het werk
- richtlijn 94/45/EG van de Raad van 22 september 1994 inzake de instelling van een Europese ondernemingsraad of van een procedure in ondernemingen met een communautaire dimensie of in concerns met een communautaire dimensie ter informatie en raadpleging van de werknemers

Die richtlijn kent de werknemers bepaalde rechten inzake informatie en raadpleging toe die betrekking hebben op de werkomgeving.

- richtlijn 96/71/EG van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 1996 betreffende de terbeschikkingstelling van werknemers met het oog op het verrichten van diensten

De Raad wijst in dat opzicht op zijn advies nr. 1.313 van 30 mei 2000 waarin hij zich uitspreekt over het ontwerp van wet tot omzetting van de voornoemde richtlijn. De wet tot omzetting ervan in Belgisch recht werd aangenomen op 5 maart 2002.

- richtlijn 97/81/EG van de Raad van 15 december 1997 betreffende de door de Unice, het CEEP en het EVV gesloten raamovereenkomst inzake deeltijdarbeid, met als bijlage de raamovereenkomst inzake deeltijdarbeid

De Raad merkt op dat hij werd geraadpleegd in het kader van de omzetting van die richtlijn in Belgisch recht en dat hij daarover op 9 februari 2000 advies nr. 1.302 heeft uitgebracht, waarin hij het belang onderstreept van het beginsel van non-discriminatie van deeltijdwerkers, dat wordt bevestigd door de voornoemde richtlijn. Hij heeft bovendien, bij die gelegenheid, de Belgische federale autoriteiten verzocht dat principe in te schrijven in een wettekst, die, volgens hem, zou moeten gelden voor alle deeltijdwerkers maar ook voor alle arbeidsvoorwaarden die de richtlijn beoogt.

De Raad vestigt in dat kader eveneens de aandacht op de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 35 bis van 9 februari 2000 tot wijziging van de collectieve arbeidsovereenkomst nr. 35 van 27 februari 1981 betreffende sommige bepalingen van het arbeidsrecht ten aanzien van de deeltijdse arbeid om er het beginsel van non-discriminatie zoals het in de richtlijn is opgenomen, uitdrukkelijk in te vermelden.

- richtlijn 98/59/EG van de Europese Raad van 20 juli 1998 betreffende de aanpassing van de wetgevingen van de lidstaten inzake collectief ontslag
- richtlijn 99/70/EG van de Raad van 28 juni 1999 betreffende de door het EVV, de Unice en het CEEP gesloten raamovereenkomst inzake arbeidsovereenkomsten voor bepaalde tijd

De Raad wijst in dat verband op advies nr. 1.342 dat hij op 15 maart 2001 heeft uitgebracht naar aanleiding van de omzetting van dat instrument in Belgisch recht.

Er moet ook worden gewezen op de resolutie van 5 oktober 1995 van de Europese Raad en de vertegenwoordigers van de regeringen van de lidstaten, in het kader van de Raad bijeen, over de bestrijding van racisme en vreemdelingenhaat op het gebied van werkgelegenheid en sociale zaken.

(2) Inzake vennootschapsrecht bevatten de volgende richtlijnen beginselen die van toepassing zijn op de multinationale ondernemingen :

- 78/660/EEG van de Raad van 25 juli 1978 op de grondslag van artikel 54, lid 3, sub g), van het Verdrag betreffende de jaarrekening van bepaalde vennootschapsvormen, zoals gewijzigd door richtlijn 01/65/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 september 2001 met betrekking tot de waarderingsregels voor de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening van bepaalde vennootschapsvormen evenals van banken en andere financiële instellingen
- 78/855/EEG van de Raad van 9 oktober 1978 op de grondslag van artikel 54, lid 3, sub g), van het Verdrag betreffende fusies van naamloze vennootschappen
- 82/891/EEG van de Raad van 17 december 1982 op de grondslag van artikel 54, lid 3, sub g), van het Verdrag betreffende splitsingen van naamloze vennootschappen
- 83/349/EEG van de Raad van 13 juni 1983 op de grondslag van artikel 54, lid 3, sub g), van het Verdrag betreffende de geconsolideerde jaarrekening, zoals gewijzigd door richtlijn 01/65/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 september 2001 met betrekking tot de waarderingsregels voor de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening van bepaalde vennootschapsvormen evenals van banken en andere financiële instellingen
- 89/666/EEG van de Raad van 21 december 1989 betreffende de openbaarmakingsplicht voor in een lidstaat opgerichte bijkantoren van vennootschappen die onder het recht van een andere staat vallen.

Naast die instrumenten kunnen de volgende teksten worden vermeld :

- verordening (EEG) nr. 2137/85 van de Raad van 25 juli 1985 tot instelling van de Europese economische samenwerkingsverbanden (EESV)
- verordening (EEG) nr. 4064/89 van de Raad van 21 december 1989 betreffende de controle op concentraties van ondernemingen

Dat instrument is opgeheven op 1 mei 2004 en vervangen door verordening (EG) nr. 139/2004 van de Raad van 20 januari 2004 betreffende de controle op concentraties van ondernemingen.

(3) Deze lijsten moeten worden aangevuld met de volgende over het tijdvak 2000-2003 aangenomen richtlijnen op sociaal gebied :

- 00/54/EG van het Europees Parlement en de Raad van 18 september 2000 betreffende de bescherming van de werknemers tegen de risico's van blootstelling aan biologische agentia op het werk

Die bijzondere richtlijn werd aangenomen overeenkomstig richtlijn 89/391/EEG van de Raad van 12 juni 1989.

- 00/78/EG van de Raad van 27 november 2000 tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling in arbeid en beroep

De Raad herinnert eraan dat hij werd geraadpleegd in het raam van de omzetting van die richtlijn in Belgisch recht en dat hij daarover op 30 mei 2000 advies nr. 1.312 heeft uitgebracht.

- 01/23/EG van de Raad van 12 maart 2001 inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der lidstaten betreffende het behoud van de rechten van de werknemers bij overgang van ondernemingen, vestigingen of onderdelen van ondernemingen of vestigingen

Die richtlijn vormt de codificatie van richtlijn 77/187/EEG van 14 februari 1977 en richtlijn 98/50/EG van 29 juni 1998 tot wijziging van de Richtlijn van 1997 inzake de onderlinge aanpassing van de wetgevingen der lidstaten betreffende het behoud van de rechten van de werknemers bij overgang van ondernemingen, vestigingen of onderdelen van ondernemingen of vestigingen.

- 01/65/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 september 2001 tot wijziging van de richtlijnen 78/660/EEG, 83/349/EEG en 86/635/EEG met betrekking tot de waarderingssystemen voor de jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening van bepaalde vennootschapsvormen evenals van banken en andere financiële instellingen
- 01/86/EG van de Raad van 8 oktober 2001 tot aanvulling van het statuut van de Europese Vennootschap met betrekking tot de rol van de werknemers
- 02/14/EG van het Europees Parlement en de Raad van 11 maart 2002 tot vaststelling van een algemeen kader betreffende de informatie en de raadpleging van de werknemers in de Europese Gemeenschap
- 02/44/EG van het Europees Parlement en de Raad van 25 juni 2002 betreffende de minimumvoorschriften inzake gezondheid en veiligheid met betrekking tot de blootstelling van werknemers aan de risico's van fysieke agentia (trillingen)
- 03/10/EG van het Europees Parlement en de Raad van 6 februari 2003 betreffende de minimumvoorschriften inzake gezondheid en veiligheid met betrekking tot de blootstelling van werknemers aan de risico's van fysieke agentia (lawaai)

De laatste twee bijzondere richtlijnen werden aangenomen overeenkomstig richtlijn 89/391/EEG van de Raad van 12 juni 1989.

- 02/73/EG van de Raad van 23 september 2002 tot wijziging van richtlijn 76/207/EEG van de Raad betreffende de tenuitvoerlegging van het beginsel van gelijke behandeling van mannen en vrouwen ten aanzien van de toegang tot het arbeidsproces, de beroepsopleiding en de promotiekansen, en ten aanzien van de arbeidsvoorwaarden

- 03/88/EG van het Europees Parlement en de Raad van 4 november 2003 betreffende een aantal aspecten van de organisatie van de arbeidstijd ter codificatie van richtlijn 93/104 en haar wijzigende richtlijnen.

Naast die richtlijnen moeten nog de volgende instrumenten worden vermeld die werden aangenomen in de loop van de beschouwde periode, betreffende sociale zaken en boekhoudrecht :

- verordening (EG) nr. 2157/2001 van de Raad van 8 oktober 2001 betreffende het statuut van de Europese vennootschap (SE)
- verordening (EG) nr. 1435/2003 van de Raad van 22 juli 2003 betreffende het statuut voor een Europese coöperatieve vennootschap (SCE)
- verordening (EG) nr. 1606/2002 van het Europees Parlement en de Raad van 19 juli 2002 betreffende de toepassing van internationale standaarden voor jaarrekeningen

Die verordening heeft tot doel de werking van de financiële markten te verbeteren door de vergelijkbaarheid van de geconsolideerde rekeningen van genoteerde vennootschappen te verhogen. Om dat doel te bereiken schrijft de verordening voor dat alle genoteerde vennootschappen hun geconsolideerde rekeningen moeten opstellen door gebruik te maken van één enkel stelsel voor jaarrekeningen, de IAS/IFRS-normen en de interpretaties ervan, rechs nationale boekhoudkundige regels die zijn ontstaan uit Europese richtlijnen over jaarrekeningen.

- verordening (EG) nr. 1725/2003 van de Commissie van 29 september 2003 tot goedkeuring van bepaalde internationale standaarden voor jaarrekeningen overeenkomstig verordening (EG) nr. 1606/2002 van het Europees Parlement en de Raad
- verordening (EG) nr. 139/2004 van de Raad van 20 januari 2004 betreffende de controle op concentraties van ondernemingen, die verordening (EEG) nr. 4064/89 van de Raad van 21 december 1989 opheft ;
- de resolutie van de Raad van 3 juni 2002 over een nieuwe communautaire strategie inzake de gezondheid en de veiligheid op het werk 2002-2006

- de resolutie van de Raad van 6 februari 2003 inzake maatschappelijk verantwoord ondernemen
- de resolutie van de Raad van 15 juli 2003 over de opbouw van sociaal en menselijk kapitaal in de kennismaatschappij: leren, werken, sociale samenhang en gender
- besluit 2000/750/EG van de Raad van 27 november 2000 tot vaststelling van een communautair actieprogramma ter bestrijding van discriminatie.

c. Akkoord houdende oprichting van de Wereldhandelsorganisatie

Het Akkoord houdende oprichting van de Wereldhandelsorganisatie werd op 15 april 1994 in Marrakech gesloten. Dit akkoord werd bij wet van 23 december 1994 goedgekeurd en is voor België op 1 januari 1995 in werking getreden.
